

*Odpowiedzialność karna albo jej brak jest każdorazowo uzależniona od okoliczności faktycznych danej sprawy. W ocenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie, sąd powinien całościowo uwzględniać dyrektywy sądowego wymiaru kary bez pomijania potrzeb w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa i indywidualnego oddziaływania kary.*

## ŚRODKI PSYCHOAKTYWNE A ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Katarzyna Syroka-Marczewska  
Prawnik

### Uwagi ogólne

Aktualne regulacje prawne przewidują w Polsce odpowiedzialność karną za posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych. Kara jest każdorazowo uzależniona od okoliczności faktycznych danej sprawy. Sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych w kodeksie karnym, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu, okoliczności obciążające i okoliczności łagodzące, cele kary w zakresie społecznego oddziaływania, a także cele zapobiegawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego. Ponadto dolegliwość kary nie może przekraczać stopnia winy.

Sąd wymierza karę za popełnione przestępstwo, uwzględniając sankcję przewidzianą za dany czyn w Kodeksie karnym lub w ustawie szczególnej. Ustalając rodzaj i wysokość kary sąd kieruje się dyrektywami kary. Ponadto należy zauważyć, że jeżeli przepisy ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii stanowią, że za dany czyn przewidziana jest kara grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności, to zasady wymiaru tych kar określone są w Kodeksie karnym.

Obowiązujący Kodeks karny zawiera katalog kar, który został sformułowany w art. 32 kk. Przepisy przewidują następujące kary: grzywnę, ograniczenie wolności, pozbawienie wolności, dożywotnie pozbawienie wolności.

### Grzywna

Grzywnę wymierza się w stawkach dziennych, określając liczbę stawek oraz wysokość jednej stawki. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, najniższa liczba stawek wynosi 10, zaś najwyższa 540. Ponadto, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, a przestępstwo jest zagrożone zarówno grzywną, jak i karą pozbawienia wolności, grzywnę wymierza się w wysokości nie niższej od:

1. 50 stawek – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku;
2. 100 stawek – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat;
3. 150 stawek – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata.

Warto w tym kontekście zauważyć, że ustalając stawkę dzienną, sąd bierze pod uwagę dochody sprawcy, jego

warunki osobiste, rodzinne, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe. Stawka dzienna nie może być niższa od 10 złotych, ani też przekraczać 2000 złotych.

### Kara ograniczenia wolności

Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, kara ograniczenia wolności trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 2 lata, a sąd wymierza ją w miesiącach i latach. Kara ograniczenia wolności polega na obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne albo na potrąceniu od 10% do 25% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na cel społeczny wskazany przez sąd. W czasie odbywania kary ograniczenia wolności skazany:

- nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu;
- ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary.

Nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne jest wykonywana w wymiarze od 20 do 40 godzin w stosunku miesięcznym. Potrącenie wynagrodzenia za pracę może być orzeczone wobec osoby zatrudnionej; w okresie, na jaki zostało orzeczone potrącenie, skazany nie może rozwiązać bez zgody sądu stosunku pracy.

Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, a przestępstwo jest zagrożone zarówno karą ograniczenia wolności, jak i karą pozbawienia wolności, karę ograniczenia wolności wymierza się w wysokości nie niższej od: 2 miesięcy – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku; 3 miesięcy – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat; 4 miesięcy – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata.

### Kara pozbawienia wolności

Kara pozbawienia wolności trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 30 lat. Sąd wymierza ją w miesiącach i latach. Do dnia 1 października 2023 roku Kodeks karny przewidywał karę pozbawienia wolności do lat 15 oraz karę 25 lat pozbawienia wolności. W obecnie obowiązującym stanie prawnym kara pozbawienia wolności może trwać najdłużej 30 lat. Ponadto, jak już wspomniano, istnieje możliwość wymierzenia dożywotnio pozbawienia wolności. Warto zwrócić uwagę, że wobec sprawcy, który w czasie popełnienia przestępstwa nie ukończył 18 lat, nie orzeka się kary dożywotniego pozbawienia wolności.

### Dyrektywy wymiaru kary

Jak już wspomniano, sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych w Kodeksie karnym, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu, okoliczności obciążające i okoliczności łagodzące, cele kary w zakresie społecznego oddziaływania, a także cele zapobiegawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego. Ponadto dolegliwość kary nie może przekraczać stopnia winy.

Przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy (posiadanie narkotyku na własny użytek, a także wpływ tego posiadania na sprawcę i jego otoczenie – czy narkotyk odgrywał w życiu sprawcy istotną rolę, czy posiadanie przez sprawcę narkotyku jakkolwiek negatywnie wpłynęło na jego otoczenie), rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia.

Wymierzając karę, sąd uwzględnia w szczególności motywację i sposób zachowania się sprawcy, zwłaszcza w razie popełnienia przestępstwa na szkodę osoby nieporadnej ze względu na wiek lub stan zdrowia, popełnienie przestępstwa wspólnie z nieletnim, rodzaj i stopień naruszenia cięższych na sprawcy obowiązków, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa, właściwości i warunki osobiste sprawcy, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowanie się po jego popełnieniu, a zwłaszcza staranie o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, a także zachowanie się pokrzywdzonego (art. 53 Kodeksu karnego, dalej: kk). Wymierzając karę nieletniemu albo młodocianemu, sąd kieruje się przede wszystkim tym, aby sprawcę wychować. Ponadto, jak już wspomniano, wobec sprawcy, który w czasie popełnienia przestępstwa nie ukończył 18 lat, nie orzeka się kary dożywotniego pozbawienia wolności. W ocenie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, nie oznacza to, że obowiązkiem sądu jest pobłażliwe traktowanie takiego sprawcy<sup>1</sup>. Przepis ten, formułując szczególną dyrektywę wymiaru kary dotyczącą nieletnich i młodocianych, nie eliminuje zasad wymiaru kary określonych w art. 53 kk, jedynie na pierwszym miejscu stawia względy wychowawcze. Nie mają one bytu samodzielnego, stanowią tylko punkt wyjściowy i winny być zestawione z pozostałymi okolicznościami znaczącymi przy wymiarze kary. Z art. 54 kk nie wynika

nakaz łagodzenia kar wymierzanych młodocianym ani też nakaz łagodnego bądź pobłażliwego traktowania takich sprawców wbrew zwykłym zasadom wymiaru kary. Warto w tym kontekście zauważyć, że okoliczności wpływające na wymiar kary uwzględnia się tylko co do osoby, której dotyczą.

### **Odpowiedzialność karna za posiadanie środków odurzających, substancji psychotropowych oraz nowych substancji psychoaktywnych**

Zgodnie z art. 62 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (dalej: ustawa)<sup>2</sup>, kto posiada środki odurzające lub substancje psychotropowe, podlega odpowiedzialności karnej<sup>3</sup>. Kara jest każdorazowo uzależniona od okoliczności faktycznych danej sprawy. Decyzja w tym zakresie należy do sądu. Zasadniczo przepisy przewidują karę pozbawienia wolności do lat 3. Jeżeli mamy do czynienia ze znaczną ilością środków odurzających lub substancji psychotropowych, wówczas sprawca podlega wyższej karze, tj. karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Oczywiście „znaczną ilość” stanowi kryterium obiektywne i jest mierzona ilością porcji konsumpcyjnych (różnych wagowo w zależności od rodzaju narkotyku, a konkretnie jego mocy odurzającej), niezależne od tego, czy środek odurzający lub substancja psychotropowa przeznaczone są do zaspokojenia własnych potrzeb sprawcy, czy też sprawca ma względem nich inne zamiary<sup>4</sup>. W świetle utrwalonego orzecznictwa znaczna ilość środków odurzających lub substancji psychotropowych – w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – jest to taka ilość, która mogłaby jednorazowo zaspokoić potrzeby co najmniej kilkudziesięciu osób uzależnionych<sup>5</sup>. W uchwale składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 27 stycznia 2011 r., sygn. akt I KZP 24/10, stwierdzono, że każde władztwo, każde faktyczne dysponowanie środkiem odurzającym lub substancją psychotropową będzie wypełniało znamię czasownikowe „ma” typu przestępstwa określonego w tym przepisie. Analogicznie w wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu – II Wydział Karny z dnia 30 listopada 2017 r., sygn. akt II AKa 299/17 sąd przyjął, że „dla przyjęcia »posiadania« nie ma znaczenia również to, jak długo oskarżony władał środkiem odurzającym, może to być choćby krótkotrwale, faktyczne władztwo nad rzeczą”. Jak już wspomniano, kara jest każdorazowo uzależniona od okoliczności faktycznych danej sprawy. Jednocześnie

ustawodawca wskazał, że w wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Dla penalizacji posiadania środka odurzającego lub substancji psychotropowej znaczenie ma ilość narkotyku pozwalająca na choćby jednorazowe użycie w dawce przyjętej za typową dla danego środka czy substancji<sup>6</sup>.

Warto w tym kontekście zwrócić uwagę także na art. 62b ustawy, zgodnie z którym, kto, wbrew przepisom ustawy, posiada nowe substancje psychoaktywne, podlega grzywnie. Jeżeli przedmiotem czynu jest znaczna ilość nowych substancji psychoaktywnych, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3. W sytuacji, w której przedmiotem czynu jest nowa substancja psychoaktywna w ilości nieznacznej, przeznaczonej na własny użytek sprawcy, postępowanie można umorzyć również przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, jeżeli orzeczenie wobec sprawcy kary byłoby niecelowe ze względu na okoliczności popełnienia czynu, a także stopień jego społecznej szkodliwości.

Przepis art. 62b ustawy został dodany przez art. 1 pkt 36 Ustawy z 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej i obowiązuje od 21 sierpnia 2018 r. Celem tego przepisu było spenalizowanie zachowania polegającego na posiadaniu nowych substancji psychoaktywnych, tzw. dopalaczy.

W myśl art. 4 pkt 11a ustawy nową substancją psychoaktywną jest każda substancja lub grupy substancji pochodzenia naturalnego lub syntetycznego w formie czystej lub w formie preparatu działająca na ośrodkowy układ nerwowy, inna niż substancja psychotropowa i środek odurzający, stwarzająca zgodnie z rekomendacją Zespołu do spraw oceny ryzyka zagrożeń dla zdrowia lub życia ludzi związanych z używaniem nowych substancji psychoaktywnych, o której mowa w art. 18b ust. 1 pkt 3, zagrożenia dla zdrowia lub zagrożenia społeczne porównywalne do zagrożeń stwarzanych przez substancję psychotropową lub środek odurzający, lub które naśladują działanie tych substancji, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 44f pkt 3 ustawy.

Jednocześnie warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że przepis art. 33<sup>7</sup> ustawy dopuszcza używanie środków odurzających grup I-N i II-N oraz substancji psychotropowych grup II-P, III-P i IV-P wyłącznie w celach medycznych, przemysłowych lub prowadzenia badań, a substancji psychotropowych grupy I-P – jedynie w celu

prowadzenia badań. Posiadane bez uprawnienia środki odurzające, substancje psychotropowe, nowe substancje psychoaktywne, lub ich preparaty, oraz prekursory kategorii 1, podlegają zabezpieczeniu przez organy ścigania lub organy celne.

## Umorzenie postępowania karnego

Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w art. 62 ust. 1 lub 3 ustawy, są środki odurzające lub substancje psychotropowe w ilości nieznacznej, przeznaczone na własny użytek sprawcy, postępowanie można umorzyć również przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, jeżeli orzeczenie wobec sprawcy kary byłoby niecelowe ze względu na okoliczności popełnienia czynu, a także stopień jego społecznej szkodliwości.

Przepis art. 62a ustawy obowiązuje od 9 grudnia 2011 roku. Stanowi on samodzielną (tzn. niewymagającą już powoływania którejkolwiek z przesłanek określonych w art. 17 § 1 kodeksu postępowania karnego) podstawę prawną umorzenia dochodzenia lub śledztwa w sytuacji, gdy przedmiotem czynu są: środki odurzające lub substancje psychotropowe w ilości nieznacznej<sup>8</sup>, przeznaczone są one na własny użytek sprawcy, orzeczenie wobec sprawcy kary za ich posiadanie byłoby niecelowe ze względu na okoliczności popełnienia czynu, a także stopień społecznej szkodliwości<sup>9</sup>. Dla podjęcia decyzji o umorzeniu konieczne jest łączne spełnienie wszystkich wymienionych przesłanek.

## Okoliczności obciążające

Sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych w kodeksie karnym, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu, okoliczności obciążające i okoliczności łagodzące, cele kary w zakresie społecznego oddziaływania, a także cele zapobiegawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego. Jedną z okoliczności obciążających jest popełnienie przestępstwa w stanie po spożyciu alkoholu lub środka odurzającego, jeżeli ten stan był czynnikiem prowadzącym do popełnienia przestępstwa lub istotnego zwiększenia jego skutków. Poniżej znajduje się lista okoliczności obciążających, które są brane przed sąd pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o wyborze kary. Warto w tym kontekście zauważyć, że okoliczności wpływające na wymiar kary uwzględnia się tylko co do osoby, której dotyczą.

Okoliczności obciążające:

- uprzednia karalność za przestępstwo umyślne lub podobne przestępstwo nieumyślne;
- wykorzystanie bezradności, niepełnosprawności, choroby lub podeszłego wieku pokrzywdzonego;
- sposób działania prowadzący do poniżenia lub udręczenia pokrzywdzonego;
- popełnienie przestępstwa z premedytacją;
- popełnienie przestępstwa w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie<sup>10</sup>;
- popełnienie przestępstwa motywowanego nienawiścią z powodu przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej lub wyznaniowej ofiary albo z powodu jej bezwyznaniowości;
- działanie ze szczególnym okrucieństwem;
- **popełnienie przestępstwa w stanie po spożyciu alkoholu lub środka odurzającego, jeżeli ten stan był czynnikiem prowadzącym do popełnienia przestępstwa lub istotnego zwiększenia jego skutków;**
- popełnienie przestępstwa we współdziałaniu z nieletnim lub z wykorzystaniem jego udziału.

Jak już wspomniano, zdaniem ustawodawcy okolicznością, która może wpłynąć na surowszą odpowiedzialność sprawcy, jest popełnienie przestępstwa w stanie po spożyciu alkoholu lub środka odurzającego, pod warunkiem, że stan ten był czynnikiem prowadzącym do popełnienia przestępstwa lub istotnego zwiększenia jego skutków. Przepis ten w pewnym sensie koresponduje z treścią przepisu art. 31 § 3 kk, wyłączającego możliwość zastosowania instytucji niepoczytalności lub poczytalności ograniczonej w stosunku do sprawców, którzy sami wprawili się w stan nietrzeźwości lub odurzenia, które przewidywali albo mogli przewidzieć<sup>11</sup>. Art. 31 § 3 kk uzależnia odpowiedzialność od zawinionego upojenia się alkoholem lub odurzenia innym środkiem, polegającego na tym, że sprawca przewidywał, iż doprowadzi się do takiego stopnia upojenia, albo przynajmniej mógł to przewidzieć. Sprawca, który nadużywa alkoholu oraz środków odurzających i wprowadza się dobrowolnie w stan upojenia prostego, znając skutki spożywania alkoholu czy narkotyków, działa na własne ryzyko poniesienia odpowiedzialności karnej<sup>12</sup>. Stanowi to niewątpliwie wyłom od zasady winy, gdyż przyjmuje się fikcję umyślności, a to dlatego, że chodzi tu o obronę społeczeństwa przed osobami nadużywającymi alkoholu, zażywającymi narkotyki i dlatego zachowanie takiego sprawcy ocenia się porównując dany przypadek z hipotetycznym przestępstwem sprawcy trzeźwego, o podobnych



właściwościach inteligencji czy doświadczenia życiowego<sup>13</sup>. W praktyce przyjmuje się, że dorosły i w pełni poczytalny człowiek, konsumując w dużych ilościach alkohol i/lub zażywając środki odurzające, ma możliwość i powinność przewidywania takich następstw swojego zachowania.

## Okoliczności łagodzące

Sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych w kodeksie karnym, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu, okoliczności obciążające i okoliczności łagodzące, cele kary w zakresie społecznego oddziaływania, a także cele zapobiegawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego. Poniżej znajduje się lista okoliczności łagodzących, które są brane przez sąd pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o wyborze kary. Jak już wspomniano, okoliczności wpływające na wymiar kary uwzględnia się tylko co do osoby, której dotyczą.

Okoliczności łagodzące:

- popełnienie przestępstwa w wyniku motywacji zasługującej na uwzględnienie;
- popełnienie przestępstwa pod wpływem gniewu, strachu lub wzburzenia, usprawiedliwionych okolicznościami zdarzenia;
- popełnienie przestępstwa w reakcji na nagłą sytuację, której prawidłowa ocena była istotnie utrudniona z uwagi na okoliczności osobiste, zakres wiedzy lub doświadczenia życiowego sprawcy;
- podjęcie działań zmierzających do zapobieżenia szkodzi lub krzywdzie, wynikającej z przestępstwa, albo do ograniczenia jej rozmiaru;
- pojednanie się z pokrzywdzonym;
- naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem lub zadośćuczynienie za krzywdę wynikłą z przestępstwa;
- popełnienie przestępstwa ze znacznym przyczynieniem się pokrzywdzonego;
- dobrowolne ujawnienie popełnionego przez siebie przestępstwa organowi powołanemu do ścigania przestępstw.

Dla przykładu zdaniem Sądu Okręgowego w Warszawie orzeczenie kary wobec oskarżonego, który posiadał przy sobie środki odurzające w postaci heroiny o łącznej wadze 0,27 grama netto (przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne) jest celowe, ponieważ wymagają tego względy wychowawcze oraz zapobiegawcze, a w szczególności pożądane jest ukształtowanie

u oskarżonego postawy akceptowanej społecznie, czemu nie służyłoby umorzenie postępowania. Zgodnie z treścią art. 37a Kodeksu karnego można orzec karę grzywny albo karę ograniczenia wolności, zamiast kary pozbawienia wolności, jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat. W tej sytuacji biorąc pod uwagę okoliczności łagodzące występujące w niniejszej sprawie, czyli młody wiek oskarżonego oraz to, że aktualnie oskarżony zadeklarował chęć poddania się terapii leczenia uzależnień, sąd postanowił wymierzyć oskarżonemu karę przy zastosowaniu art. 37a § 1 kk w zw. z art. 34 § 1a pkt 1 kk. Zatem chcąc dać oskarżonemu szansę, a mając jednocześnie na uwadze okoliczności obciążające w tej sprawie, sąd doszedł do przekonania, że karą właściwą będzie kara ograniczenia wolności w wysokości 4 miesięcy, polegająca na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cel społeczny w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym. W ocenie sądu kara w takim wymiarze spełni cele prewencji ogólnej i szczególnej<sup>14</sup>. Do rozważenia, czy w Państwa ocenie, jest to kara adekwatna?

## Uwagi końcowe

Odpowiedzialność karna albo jej brak jest każdorazowo uzależniona od okoliczności faktycznych danej sprawy. W ocenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie, sąd powinien całościowo uwzględniać dyrektywy sądowego wymiaru kary bez pomijania potrzeb w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa i indywidualnego oddziaływania kary<sup>15</sup>.

A. Marek, wymieniając wśród funkcji prawa karnego funkcję sprawiedliwościową, podkreślał, że jej treścią jest kształtowanie społecznego poczucia sprawiedliwości przez sprawiedliwe stosowanie norm prawa karnego<sup>16</sup>. Wskazywał, że wiąże się ono ze współmiernym do winy i szkodliwości popełnionego czynu karaniem sprawców przestępstw, które utwierdza autorytet prawa i oddziałuje pozytywnie zarówno na sprawcę, jak i na społeczeństwo<sup>17</sup>. Funkcji sprawiedliwościowej przypisywał także zadanie racjonalnego uzasadniania sprawiedliwości orzekanych kar, przez odwołanie się do zasady proporcjonalności i systemu wartości, który tkwi u podstaw prawa karnego<sup>18</sup>. Niekiedy bywa tak, że samo prowadzenie przeciwko oskarżonemu postępowania karnego i postawienie go w stan oskarżenia jest dla niego pewną dolegliwością, która sprawia, że nie popełni on ponownie podobnego przestępstwa. Warto w tym miejscu nadmienić, że (zgodnie z nazwą) jednym

z głównych celów uchwalenia ustawy o przeciwdziałaniu narkomani była eliminacja bądź ograniczenie negatywnych skutków uzależnienia od środków odurzających i substancji psychotropowych. W sytuacji, gdy sprawca przestępstwa polegającego na posiadaniu środków odurzających, będąc osobą uzależnioną, podejmie działania zamierzające do walki ze swoim nałogiem, okoliczność ta powinna zostać uwzględniona ona przez sąd przy wymiarze kary.

## Przypisy

- <sup>1</sup> Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - II Wydział Karny z dnia 22 czerwca 2023 r., II AKA 39/23.
- <sup>2</sup> Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, Dz.U. 2005 Nr 179 poz. 1485 z późn. zm.
- <sup>3</sup> Interpretacja art. 62 ustawy nie jest jednoznaczna, o czym świadczą przywołane poniżej rozstrzygnięcia sądów: 1) z wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 7.12.2006 r., II AKA 249/06, wynika, że: „przedmiotem czynu polegającego na bezprawnym posiadaniu środków odurzających musi być co najmniej taka ilość środków odurzających lub substancji psychotropowych, która wystarczy przynajmniej na jednorazowe ich użycie przez jedną osobę w celach innych niż medyczne w dawce przyjętej czy uznawanej jako typowa dla danego środka odurzającego lub substancji psychotropowej”; 2) z wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 20.12.2006 r., II AKA 241/06, wynika, że „art. 62 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii zabrania posiadania środków odurzających bądź substancji psychotropowych, zatem posiadania przynajmniej jednej porcji takiego środka pozwalającej na odurzenie człowieka. Przepis ten nie ma zastosowania do sytuacji powstałej po „posiadaniu środka odurzającego”, a to – jak w tej sprawie – woreczka ze śladowymi ilościami białego proszku. «Ilość śladowa», nikiel resztki, pozostałości po substancji psychotropowej nie spełnia cyt. znamienia posiadania owej substancji”; 3) z wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 13.03.2007 r., II AKA 28/07, wynika, że „kryterium limitującym karalność posiadania środków odurzających i substancji psychotropowych z całą pewnością nie jest długotrwałość ich dzierżenia”; 4) w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 23.12.2008 r., II AKA 380/08, czytamy, że „o posiadaniu narkotyku można mówić tylko wtedy, gdy sprawca dysponuje co najmniej jedną działką narkotyku. Tak więc bez wątpienia kryterium tego nie spełnia osad marihuany na szklanej lufce”; 5) z wyroku Sądu Najwyższego z 21.01.2009 r., II KK 197/08 wynika, że „dysponowanie środkiem odurzającym lub substancją psychotropową związane z ich zażywaniem albo z zamiarem niezwłocznego zażycia przez osobę dysponującą nimi, nie jest ich posiadaniem w rozumieniu art. 62 ust. 1 ustawy; 6) z wyroku Sądu Najwyższego z 16.04.2009 r., IV KK 418/08, wynika, że „środki odurzające lub substancje psychotropowe, o których mowa w art. 62 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii [...], muszą spełniać nie tylko kryterium przynależności grupowej do związków wymienionych w załącznikach do tego aktu prawnego, ale również kryterium ilościowe, pozwalające na co najmniej jednorazowe użycie w celu osiągnięcia efektu odurzenia lub innego, charakterystycznego dla działania substancji psychotropowej”; 7) z postanowienia Sądu Najwyższego z 28.10.2009 r., I KZP 22/09, wynika, że „na podstawie art. 62 ustawy karalny jest każdy wypadek posiadania środka odurzającego lub substancji psychotropowej «wbrew przepisom ustawy», a więc w celu dalszej sprzedaży lub udzielenia ich innej osobie, jak i w celu samodzielnego zażycia – czy to za jakiś czas, czy niezwłocznie, jeżeli sprawca posiada środek odurzający lub substancję psychotropową w ilości pozwalającej na co najmniej jednorazowe użycie, w dawce dla nich charakterystycznej, zdolnej wywołać u człowieka inny niż medyczny skutek”.
- <sup>4</sup> Wyrok SA w Warszawie z dnia 4 sierpnia 2017 r., II AKA 168/17.
- <sup>5</sup> Zob. wyrok SA w Lublinie z dnia 24 maja 2017 r., II AKA 93/17; wyrok SA w Lublinie z dnia 18 października 2012 r., II AKA 224/12; wyrok SA

w Warszawie z dnia 21 marca 2016 r., II AKA 247/15, LEX nr 2061769, wyrok SA we Wrocławiu z dnia 20 lutego 2008 r., II AKA 10/18; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 2 lutego 2012 r., II AKA 413/11; postanowienie SN z dnia 23 września 2009 r., I KZP 10/09, OSNKW 2009/10/84; wyrok SN z dnia 14 lipca 2011 r., IV KK 127/11).

- <sup>6</sup> A. Muszyńska, Problematyka granic odpowiedzialności karnej za posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych w praktyce sądowej, Pal. 2010/7–8, s. 119–120.
- <sup>7</sup> Jak słusznie zauważa B. Kurzępa, substancje psychoaktywne mają dwojakie działanie: z jednej strony mogą być wykorzystywane – z pozytywnym skutkiem – w medycynie, nauce i przemyśle, z drugiej zaś mają właściwości uzależniające, co rodzi wiele poważnych, a często i dramatycznych problemów natury zdrowotnej, społecznej itp. W celu ustanowienia oraz efektywnego sprawowania kontroli nad nimi, zarówno krajowej, jak i międzynarodowej, dokonano podziału środków odurzających oraz substancji psychotropowych na grupy, kierując się przede wszystkim ich właściwościami uzależniającymi w przypadku stosowania ich w celach innych niż medyczne oraz zakresem ich zastosowania w celach medycznych (B. Kurzępa w: A. Ważny (red.), Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2019). Dokonany został następujący podział środków odurzających i substancji psychotropowych, które mogą być używane wyłącznie w celach: a) medycznych, przemysłowych lub prowadzenia badań – I-N, II-N, II-P, III-P, IV-P, b) prowadzenia badań – I-P, c) prowadzenia badań oraz w lecznictwie zwierząt – IV-N. Wytwarzanie, przetwarzanie lub przerabianie, w celu prowadzenia badań naukowych, środków odurzających grup I-N, II-N i IV-N oraz substancji psychotropowych grup I-P, II-P, III-P i IV-P jest dozwolone wyłącznie w jednostkach naukowych. Muszą one jednak wcześniej uzyskać zezwolenie Głównego Inspektora Farmaceutycznego (art. 35 ust. 1 i ust. 4 pkt 1 ustawy). Podobne zezwolenie wymagane jest w przypadku stosowania środków odurzających grupy IV-N oraz substancji psychotropowych grupy I-P w celu prowadzenia badań naukowych. Czynności tego rodzaju powinny się mieścić w zakresie działalności statutowej danej jednostki naukowej. Przepis art. 41 ust. 4 ustawy dopuszcza wydawanie z apteki preparatów zawierających środki odurzające grupy II-N lub substancje psychotropowe grup III-P i IV-P na podstawie recept innych niż specjalnie oznakowane recepty lub zapotrzebowania. Preparaty z zawartością środków odurzających grupy III-N mogą być wydawane z apteki bez recepty. Natomiast preparaty z zawartością pozostałych grup środków odurzających i substancji psychotropowych mogą być wydawane z apteki wyłącznie na podstawie specjalnie oznakowanych recept albo zapotrzebowania. Posiadanie w celach medycznych oraz do badań klinicznych preparatów zawierających środki odurzające grup I-N, II-N, III-N i IV-N lub substancje psychotropowe grup II-P, III-P i IV-P jest dopuszczalne po uzyskaniu zgody wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego. Takim posiadaczem może być zakład opieki zdrowotnej niemający apteki szpitalnej lub działu farmacji szpitalnej, zakład leczniczy dla zwierząt, lekarz, lekarz dentyista i lekarz weterynarii, prowadzący praktykę lekarską, a także inny podmiot, którego działalność wymaga posiadania i stosowania tych preparatów. Szczegóły z tym związane określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z 20.10.2015 r. w sprawie preparatów zawierających środki odurzające lub substancje psychotropowe, które mogą być posiadane i stosowane w celach medycznych oraz do badań klinicznych, po uzyskaniu zgody wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego (Dz.U. poz. 1819). Wykonując delegację zawartą w art. 44f ustawy, Minister Zdrowia wydał 17.08.2018 r. rozporządzenie w sprawie wykazu substancji psychotropowych, środków odurzających oraz nowych substancji psychoaktywnych. W załączniku nr 1 znajduje się wykaz substancji psychotropowych z podziałem na grupy, o których mowa w art. 32 ustawy. W załączniku nr 2 znajduje się wykaz środków odurzających z podziałem na grupy, o których mowa w art. 31 ustawy, oraz ze wskazaniem środków odurzających grupy IV-N dopuszczonych do stosowania w lecznictwie zwierząt zgodnie z art. 33 ust. 2 ustawy. Wykaz nowych substancji psychoaktywnych umieszczony jest w załączniku nr 3.
- <sup>8</sup> Ustawodawca nie zdefiniował tego pojęcia. Sposób rozumienia nieznaczej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych jako przesłanki instytucji uregulowanej w art. 62a ustawy powinno uwzględniać nie tylko kryterium ilościowe odwołujące się do wagi tych substancji, ale również kryterium jakościowe. Przy interpretacji wyrażenia „nieznaczej ilości” nie należy ograniczać się tylko do wagi środków odurzających i substancji psychotropowych, gdyż należy również uwzględnić stężenie zabezpieczonej substancji pozwalające ocenić, ile można z niej zrobić jednorazowych dawek tej substancji. W celu ustalenia znaczenia pojęcia nieznaczej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych należy uwzględnić również – oprócz wymienionych kryteriów ilościowego i jakościowego – kryterium proporcji ilości zabezpieczonych substancji do potrzeb sprawcy. Przykładowo wskazuje się, że chodzi o ilość odpowiadającą

doraźnym potrzebom uzależnionego, tj. 1-2 porcje. W wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 29 września 2005 r., III AKa 217/05, sąd orzekł natomiast, że środki odurzające w ilości nie większej niż 5 gramów (...) niewątpliwie można zaliczyć do ilości nieznacznej, skoro ustawodawca w pierwotnej treści załącznika do projektu ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii wskazał jako ilości nieznaczne do 10 gram marihuany, do 3 gram haszyszu i do 0,25 gram amfetaminy. Sąd Apelacyjny w Poznaniu w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 lutego 2017 r., II AKa 247/16 również uznał za „nieznaczną ilość” kilka gramów. W praktyce to biegły z zakresu fizykochemii poddaje analizie narkotyk i weryfikuje ile „porcji” narkotyków można pozyskać z suszu. Istotne, aby już na tym etapie zweryfikować opinię biegłego – aby ocenić czy w sprawie występuje faktycznie „nieznaczna” ilość narkotyku należy poddać badaniu zawartość THC w suszu – im jest niższa, tym większa ilość dusa będzie potrzebna do jednorazowego zużycia. W opiniach biegłych przeważnie pojawia się konkluzja, że jedna porcja w przypadku suszu konopi wynosi od 0,3 do 1 grama, choć pojawiają się także odmienne opinie.

<sup>9</sup> A. Ważny (red.), Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2019.

<sup>10</sup> Przez motywację zasługującą na szczególne potępienie rozumie się takie motywy postępowania sprawcy, które w powszechnym rozumieniu są jaskrawo naganne i wywołują silne reakcje repulsywne w społeczeństwie, wymagające silnego napiętnowania (wyr. SA w War-

szawie z 15.2.2013 r., II AKa 367/12, Legalis; wyr. SA w Krakowie z 11.5.2000 r., II AKa 58/00, KZS 2000, Nr 5, poz. 39, s. 23). W orzecznictwie przyjmuje się, że nie musi ona być znamienna, aby wpływać obciążająco przy wymiarze kary za inne przestępstwo. Z uwagi na to, że charakteryzuje ona proces motywacyjny sprawcy i wiąże się ze szczególnym potępieniem w stosunku do jego postępowania ze strony społeczeństwa, wymagane jest w jej przypadku zaostrzenie wymiaru kary (wyr. SA w Krakowie z 8.11.2006 r., II AKa 157/06, KZS 2006, Nr 12, poz. 21; wyr. SA w Warszawie z 15.2.2013 r., II AKa 367/12, Legalis).

<sup>11</sup> Kodeks karny. Komentarz, red. Grześkowiak/Wiak 2024, wyd. 8/ Gądzik.

<sup>12</sup> Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie - II Wydział Karny z dnia 8 listopada 2022 r., II AKa 492/21.

<sup>13</sup> Ibidem.

<sup>14</sup> Wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 5 sierpnia 2019 r. VI Ka 1508/18.

<sup>15</sup> Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie - II Wydział Karny z dnia 5 maja 2023 r., II AKa 78/23.

<sup>16</sup> <https://www.press.uni.lodz.pl/index.php/wul/catalog/download/947/4706/2615?inline=1>, dostęp z dnia 08.03.2025 r.

<sup>17</sup> Ibidem.

<sup>18</sup> A. Marek [w:] A. Marek (red.), System prawa karnego. Tom 1. Zagadnienia ogólne, Warszawa 2010, s. 13-21.